

Mimořádná příloha ke 100. výročí založení České botanické společnosti – vychází souběžně s výročním číslem časopisu Preslia

Lubomír Hrouda

Síň slávy

Bývá zvykem při významném jubileu vzdát poctu těm, kteří se nejvíce zasloužili, jakkoli napříč celým stoletím je to úkol opravdu velmi nelehký. Shodli jsme se na tom, že do Pantheonu patří jen ti odešlí – snažili jsme se vybrat osoby, které formovaly Českou botanickou společnost, ale i nové obory, zakládaly botaniku na mimopražských univerzitách nebo napsaly stěžejní

díla, často mnohé dohromady. Ale botanika (stejně jako jiné obory) se dělá nejen pro odborníky, ale i pro širokou veřejnost a na syntéze z pera těch nejlepších se často podílí armáda bezejmenných. Proto je vzpomenu také alespoň několik amatérských floristů, z jejichž píle a poznatků žijí regiony dodnes. Terénní botanika propojující akademický výzkum i příspěvky ama-

térů má své zásadní „bible“ – určovací klíče, bez nichž by spojení s veřejností nefungovalo. Napsat klíč je ale mravenčí práce a ne každý odborník si na něj troufne – je třeba jim zde za to vzdát čest. Nadstavbou jsou pak kompendia – shodou okolností stojíme před dokončením dvou zásadních, Květeny ČR a Vegetace ČR, obou na evropské úrovni. A nelze nepřidat Atlas rozšíření cévnatých rostlin, popelku vznikající po desetiletí „na koleně“, a přesto ve vyšších svazcích zahrnuje téměř polovinu našich pohlavně se rozmnožujících druhů. A není náhodou, že jeden z příspěvků tohoto kulturního žijí je věnován floristickým kurzům – vlnkové lodi činnosti ČBS vychovávající stovky studentů. Dokud budou vzkvétat „floristáky“, bude vzkvétat i Společnost.

František Krahulec

Karel Domin (1882–1953)

Prof. Dr. Karel Domin byl jedním z nejvýznamnějších českých botaniků 20. stol. Při příležitosti 50. výročí jeho smrti přinesla Živa článek Pavla Kováře (Živa 2004, 1: III–IV), ale již v r. 1967 vyšla vzpomínka Ivana Klášterského k jeho nedožitým 85. narozeninám (1967, 5: 180). Tento příspěvek prolomil dlouhé mlčení o osobnosti, která téměř půl století formovala tvář české botaniky. Proč tomu tak bylo, že se o významném botanikovi nesmělo psát, a pokud se psalo, tak pouze negativně?

Karel Domin pocházel ze vzdělaného prostředí, jeho dědečkem z matčiny strany byl významný pedagog prof. Gustav Adolf Lindner. S kvalitním všeobecným vzděláním vstoupil na českou část Karlo-Ferdinandovy univerzity, kde studoval botaniku u prof. Josefa Velenovského. Jako jeden z mála členů své generace psal odborné články česky, německy, ale i anglicky. Jeho rozsáhlou publikační činnost dostatečně zmínil ve svém článku P. Kovář. Zde bych zdůraznil i tu aktivitu, která organizačně ovlivňovala dění nejen v botanické obci. V r. 1912 byl jedním ze zakládajících členů České botanické společnosti (ČBS) a ve věku 30 let se stal jejím místopředsedou. Už tato skutečnost o mnohém vypovídá. Ve 20. letech se svým přítelem Josefem Podpěrou zcela přepracovali s velkým počtem nově přidávaných druhů tehdy velmi populární Polívkův Klíč k určování rostlin pro území tehdejšího Československa včetně Slovenska a Podkarpatské Rusi. Za 2. světové války, po zavření českých vyso-

kých škol, Domin založil Ústřední komisi pro sběr léčivých rostlin, kde skryl velkou část pražských botaniků. Zde začal také připravovat velkou květenu Československa – rozpis množství staré literatury, který slouží botanikům dodnes jako zcela nepostradatelný materiál.

K. Domin byl významnou osobností Univerzity Karlovy. Ve školním roce 1922–23 působil jako děkan Přírodovědecké fakulty UK, v r. 1934–35 pak jako rektor celé UK. Právě jeho rektorský rok je jedním z kontroverzních období, na jehož základě se značně liší hodnocení této osobnosti historiky a botaniky. Prosazoval totiž naplnění staršího zákona, který přiřkl univerzitní insignie české Univerzitě Karlově. Ty v té době přitom byly stále historicky deponovány na Německé univerzitě v Praze. V dané době to působilo jako přilítí oleje do ohně již začínajících česko-německých vášní, celý spor se vyhroutil – v literatuře je toto období zmiňováno jako insigniáda a K. Domin je v této spojitosti líčen jako český fašista. Byl jím či ne? Rozhodně byl silně pravicový a k zárodkům uskupení českých fašistů měl v polovině 30. let blízko. Jakmile se ale fašisté více profilovali, svůj vztah k Vlajce jako reprezentance fašistického hnutí přerušil. Politicky velmi činný byl v době 1. republiky, v 30. letech se stal senátorem. To, že měl pravicové smýšlení, neskrýval. Ale byl zároveň i český vlastenec, který po podepsání Mnichovské dohody prezidentem E. Benešem zaslal vedení parlamentu kritický dopis,

v němž neváhal označit tento podpis za vlastizradu a popření role parlamentu (což byla skutečnost).

Karel Domin byl člověk nesmírně pracovitý a měl fenomenální paměť. Redigoval několik časopisů a do jednoho z nich, Vědy přírodní, přispíval množstvím článků týkajících se zejména nálezů z terénu. Šlo často o velmi krátké texty informující o novém nálezů a jeho zhodnocení v daném kontextu. Toto jeho psaní mu bývalo někdy vytýkáno jako rozměňování, s čímž ale nemohu souhlasit. O řadě údajů bychom se bez daného článku nedozvěděli, nálež by ležel skryt někde v herbáři. Podle svědectví jeho žáků často napsal dva až tři takové články v noci mezi dvěma exkurzními dny. Z toho také vyvozují výše uvedený názor na paměťové schopnosti.

Jak jsem již uvedl, část nebotanické společnosti neměla Domina ráda již před válkou pro jeho názory. A jak tomu bylo v botanické komunitě? Poměrně brzy se mu podařilo odstavit z předsednictví ČBS Josefa Velenovského. Na Přírodovědecké fakultě si evidentně připravil rozdělení botanického ústavu fakulty na dva – jeden vedený J. Velenovským, druhý jím. Po pěti letech, při odchodu prof. Velenovského do penze, oba ústavy zase sloučil. Přestože mezi nimi nepanovaly dobré vztahy, obě strany zachovávaly navenek určité dekorum. To však později neplatilo o vztazích některých žáků ke Karlu Dominovi. Domin psal Velenovskému články k jeho životním výročím, Velenovský i jako důchodce měl svou pracovní v Botanicke ústavu. Ani ve svých vystoupeních Domina přímo nezmiňoval, pouze kritizoval nové poměry. Jak jsem uvedl výše, za války Domin přiřkl svou aktivitou řadu pražských univerzitních botaniků, v některých případech zaměstnal i jejich manželky, aby unikly nasazení v továrnách. Sám se domníval, že po válce nastoupí zase jako ředitel do